НАГІПАК АЛЛА. Professional program of information and communication technology professional.

A professiogram is called an exhaustive description of the features of a particular profession, revealing the content of professional work and the requirements that the profession puts to the individual. To evaluate the profession, we will select the criteria that allow it to perform its analysis: content of work; personal qualities, interests and inclinations; scope of professional knowledge; qualities that ensure the success of professional activity (professionally important qualities); qualities that hinder the effectiveness of professional activity.

Among the professions in demand among employers are the following: programmer; WEB-designer; system administrator; computer technician; computer set operator, etc. For a preliminary analysis of the profession, a thorough analysis of the content of the work of future specialists in information and communication technologies was carried out. The professional culture of the future specialist in information and communication technologies is a holistic system of qualities of the student, which is combined with his professional knowledge, skills, skills and creative abilities. It takes into account personal development and reflects the level of readiness for professional duties. The ICT professional's profession has been developed based on the Criteria for Accrediting Computing Programs 2018–2019 accreditation program.

The author's professiogram of the future specialist in information and communication technologies was developed, while its construction an analysis of the educational and professional program "Information technologies" was carried out, as well as other supporting documents, where the suitability of graduates for employment and further education was analyzed. The future IT professional's professional curriculum reflects the skills, competencies and competencies of the specialist to be pursued in the course of higher education. It gives a clear idea of specialist in h this field should be, and accordingly develop the content, forms, methods and determine the most optimal ways of his professional training.

Keywords: *professiogram, information technologies, pedagogical innovations, applied software, innovative teaching methods.*

УДК 371.13

Гузинець О. В.

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У КОНТЕКСТІ АКСІОЛОГІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито сутність аксіологічного підходу до професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців у галузі освіти. Аксіологізація визначається одним із пріоритетних напрямів сучасного етапу освітнього розвиту. Це передбачає актуалізацію у змісті підготовки фахівця системи цінностей з урахуванням необхідності збереження цінностей освіти і нагромаджених вітчизняною школою та педагогічною наукою традицій і досвіду.

Ключові слова: *аксіологічні пріоритети, аксіологічний підхід, аксіологічна парадигма, професійно-педагогічна підготовка*

У нових соціально-економічних умовах розвитку освіти суспільство висуває підвищені вимоги до якості підготовки педагогів, які не тільки повинні володіти фаховими, психолого-педагогічними, методичними знаннями у своїй

професійній сфері. Сучасні суспільні виклики до особистості педагога полягають у вимогах володіння не тільки теоретичними знаннями у галузі професійної педагогічої діяльності, а й вміннями комплексного застосування теоретичних знань під час розв'язанння професійних завдань, вирішення педагогічних ситуацій, що виникають у професійній педагогічній діяльності.

Впровадження інноваційних технологій навчання, ініційоване появою засобів навчання нового покоління і можливостями їх широкого застосування як складових освітнього середовища, зумовлює необхідність нових підходів до професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів. Найбільших змін зазнає педагогічна техніка, оскільки, завдяки використанню інформаційно-комунікативних технологій навчання, стає можливим застосування нових методів активного навчання.

Все це необхідно враховувати у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів. Але наскрізним стрижнем виступає аксіологізація, як пріоритетний напрям розвитку сучасної освіти. Учитель – важливий і значимий носій духовної культури, від якого залежить те, якими ми є сьогодні, будемо завтра. Завтрашній день України визначатиметься переважно рівнем освіти і професійної підготовки сучасного молодого покоління, його світоглядної позиції, бажанням і вмінням брати активну участь у розбудові нової української школи. Учитель – центральна фігура суспільних перетворень, від його образу, соціальної позиції, ціннісно-цільових установок залежить дуже багато.

Сучасна вища школа не реалізує в системній цілісності проблему аксіологізації професійно-педагогічної підготовки майбутнього фахівця. У структурі педагогічної майстерності вчителя цінності займають особливе місце, будучи основою, на яку спираються всі інші компоненти системи. Цінності тут – це духовні феномени, що мають не тільки суспільний, а й особистісний сенс і виступають орієнтирами людської поведінки та формування життєвих і професійних установок студентів – майбутніх вчителів.

Теоретико-методологічні засади аксіологічної проблематики в освіті вивчаються багатьма дослідниками (І. Бех, Б. Гершунський, М. Євтух, І. Зязюн, В. Кремінь, А. Міщенко, В. Сластьонін, Н. Ткачова, Г. Чижакова, Г. Щедровицький, А. Ярошенко та ін.). Вони розглядають аксіологічний підхід як фундамент духовної культури майбутнього педагога. Дослідники (І. Бех, В. Андрєєв, Є. Бондаревська, І. Ісаєв, В. Сластьонін та ін.) вважають за можливе при підготовці фахівців для освітніх установ у рамках вивчення педагогічних дисциплін спеціально виділити в якості методологічної основи аксіологічний підхід, який додасть процесові підготовки майбутніх вчителів ціннісно-орієнтаційної спрямованості.

Професійна педагогічна компетентність є предметом спеціальних досліджень: П. Беспалова, В. Введенського, О. Іванової, В. Каланіна, Л. Карпової, В. Кузьміної, І. Лаптєвої, А. Маркової, О. Онаць, В. Свистун, Т. Сорочан. Педагогічна майстерність досліджувалась І. Зязюном, Л. Крамущенко, І. Кривонос; педагогічна творчість розкрита у роботах

К. Абульханової, Н. Кузьміної, С. Сисоєвої.

Мета статті – розкрити сутність аксіологічного підходу в змісті професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя.

Методологічний аналіз проблеми професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя дозволяє виокремити наукові підходи до розуміння його сутності і структури: системний, діяльнісний, компетентнісний, праксеологічний, інтегративний, особистісно-орієнтований. Якщо аксіологічний підхід розглядати в якості методологічного, то виявляється, що по-перше, кожний із виокремлених підходів ґрунтується на "базових" педагогічних цінностях; по-друге аксіологія може виступати окремим імперативом у розкритті "цінності" (значимості і важливості) професійно-педагогічної діяльності, що проявляється у актуальних вимогах до особистості вчителя; по-третє, аксіологізація професійно-педагогічної підготовки мусить розглядатися як відображення того самого явища у площині професійно-педагогічної діяльності.

Конкретизація наведених положень передбачає, насамперед, звернення до філософського словника. Варто зазначити, що у сучасній науці проблема цінностей є предметом міждисциплінарного дослідження. Загально філософське трактування поняття аксіології, аксіологічного підходу та цінностей за філософськими словниками (грецьк. axia – цінність, logos – слово, вчення) визначається як філософське дослідження природи цінностей; як філософська дисципліна, що займається дослідженням цінностей як смисло утворювальних засад людського буття, що задають спрямованість і вмотивованість людському життю, діяльності та конкретним діянням і вчинкам [6].

Аксіологічний підхід розуміється як філософсько-педагогічна стратегія, яка показує шляхи розвитку професійного мистецтва, використання педагогічних ресурсів для розвитку особистості і проектує перспективи вдосконалення системи освіти [2]. Ціннісний (аксіологічний) підхід – специфічний. Філософа, соціолога, педагога може цікавити не тільки те, що відображається в свідомості, чи те, з яких причин дане явище виникло і за якими законами розвивається, але й те, яке воно має чи може мати значення для людей, для їх життя і благополуччя. Таким чином, в основі аксіологічного підходу лежить принцип функціонального значення, чи цінності.

Центральним поняттям в аксіології є поняття цінностей, яке є важливим не тільки саме по собі, а й тим, як вони відтворюються і реалізуються в культурі особистості (ієрархія життєвих і професійних цінностей, їх вплив на процес розвитку і саморозвитку особистості). Звернення до філософської теорії цінностей у контексті педагогіки дозволяє розглядати зміст і структуру педагогічної освіти як сферу суб'єкт-об'єктних і міжсуб'єктних ставлень, де знання, педагог і учні об'єднуються ціннісним ставленням до дійсності.

Аксіологія, яка виступає складовим компонентом гуманітарної парадигми, актуалізується у XXI столітті, оскільки ціннісний смисл людського життя у всіх його функціональних виявах набрав особливого значення. Освіта як органічна частина духовного життя суспільства, в якій створюється майбутнє, продукуються і передаються соціокультурні та особисті цінності – стає

рушійною силою у процесі виживання людства, як виду. Таке високе призначення виховання і навчання підростаючого покоління вимагає підготовки фахівців в умовах гуманістичного освітнього простору, фундаментом якого виступає педагогічна аксіологія.

У запропонованій В. Сластьоніним ієрархії цінностей освіти виділяються домінантні (знання, пізнавальна діяльність, пізнавальна активність, спілкування), нормативні (стандарти, моральні норми), стимулюючі (педагогічні методики, технології, засоби контролю), супутні (спрямовані на якість пізнання: навчальні вміння, розуміння предметів і явищ, що вивчаються) цінності, які тісно пов'язані між собою і в сукупності складають підґрунтя педагогічної аксіології, основою якої є педагогічні цінності [3].

Визначаючи педагогічну цінність як конструкт, що являє собою суб'єктивний засіб, створений самим педагогом, перевірений ним на практиці та як такий, що допомагає прогнозувати і оцінювати результати педагогічної дійсності, об'єднують при цьому дві функції педагогічної цінності: функцію спілкування та функцію протиставлення. Таким чином, педагогічна цінність не існує поза системою взаємовідносин [5].

Природно, що зміст категорії цінності обумовлений як соціально, так і історично. У процесі становлення людства і окремих етносів змінювався характер ставлення людей до навколишнього світу, до самих себе, до інших людей, до праці як необхідного способу самореалізації, і одночасно з цим змінювалися і вектори стосунків, які визначають цінності суспільної свідомості. Однак безсумнівно те, що ціннісні пріоритети завжди були пов'язані з людиною, змістом її життя і діяльності, яке відбувається у певному етнокультурному контексті.

Так само і кожне суспільство визначає вимоги до особистості педагога, який може бути представлено відповідною "ієрархією" цінностей тощо. Ці вимоги можуть бути сформульовані і проаналізовані на основі аксіологічної парадигми, структурно-логічну архітектуру якої вибудовують наступні компоненти:

– теоретико-методологічний (філософський): культурне середовище людської діяльності, започаткованої на принципах гуманізму;

– соціально-педагогічний: знання про Всесвіт; людину та середовище її ціннісно-діяльнісного існування; розвиток моральних норм; аксіологія, акмеологія як необмежений та відкритий ареал дослідження проблем людського самоцінного буття;

– технологічний: аналіз та корекція досвіду ціннісної людської діяльності; напрацювання і розвиток "технологій" успішної та емоційно-позитивної діяльності людини (результат – самореалізація, самоцінність, щастя).

Пошуки опорних "точок" для аксіологізації професійно-педагогічної підготовки передбачають розкриття професійно-педагогічної діяльності крізь призму "багатовекторної" ціннісно-функціональної моделі. Векторні лінії моделі утворюються в результаті аналізу різних аспектів професійно-педагогічної діяльності.

У аспекті "освітнє середовище – інформаційний простір" – цінності

проявляються як світоглядні імперативи, аксіологічні пріоритети: загально людські, національні, морально-духовні.

Суттєве значення у залученні майбутнього вчителя до національних цінностей у процесі його професійно-педагогічної підготовки має класифікація національних освітніх цінностей. Національні цінності, на думку вчених, включають досягнення культури, зокрема й педагогічної, історично усталені традиції народу у сфері виховання й учіння тощо. Національні цінності є своєрідними похідними від загальнолюдських, національно-духовних і матеріальних цінностей будь-якого суспільства і його народу. Вони обумовлюють вибір тих педагогічних цінностей, що здатні скласти систему аксіологічних пріоритетів, активно стимулюючи розвиток теорії і практики освіти, професійно-педагогічної підготовки сучасного вчителя. І лише тоді стають цінностями освіти, коли не допускають протиставлення однієї дитини іншій при належності до різних національностей, коли навчають кожну з них розуміти і підтримувати національні почуття, відчувати і бачити велич й історичне значення внеску кожного народу у культуру і духовний розвиток людства.

У аспекті "професійна спрямованість – мотиви" – цінності виступають як "управлінські" механізми творення педагогічної спрямованості, професійного педагогічного становлення.

Аналізуючи сучасний стан професійної компетентності майбутніх спеціалістів освітньої сфери науковці відмічають, що у значної частини цієї категорії молодих людей переважає утилітарний підхід до професійної діяльності, проблеми освіти не включені в систему особистісних цінностей, не є частиною їхніх моральних переконань [4]. Нерідко професійні знання, отримані в процесі навчання, мають невпорядкований, безсистемний характер, уміння і навички носять переважно вузько кон'юнктурне забарвлення, не співвідносяться з аксіологічною життєвою домінантою – гармонізацією усіх цінностей людини.

Формування ціннісних орієнтацій особистості майбутнього вчителя має охоплювати наступні компоненти:

– цілі професійної освіти вчителя, які опираються на аксіологічні орієнтири;

– процес професійної підготовки вчителя, що ґрунтується на аксіологічних складових і підпорядкований логіці розвитку ціннісної сфери особистості;

– цінності, що характеризують життєву позицію вчителя і реалізуються в педагогічній діяльності.

У аспекті "педагогічна діяльність – педагогічна творчість" – цінності проявляються у фаховій, психолого-педагогічній та методичній компетентностях та педагогічних здібностях.

Для опанування і прийняття вчителем як провідних ідеалів, норм і установок майбутньої педагогічної діяльності гуманістичних педагогічних цінностей освіти, що включають загальнолюдські й національні ціннісні

пріоритети, необхідно проживати й переживати, захищати і стверджувати вказані цінності в соціально корисній та продуктивній творчій діяльності у процесі професійно-педагогічної підготовки [1]. Цінності, визнані й опановані майбутнім учителем, що стали невід'ємними складовими його мотиваційної та емоційно-вольової сфер і суб'єктивно-особистісної педагогічної дії, безпосередньо впливають на становлення і розвиток його професіоналізму і майстерності.

У аспекті "спілкування – взаємодія" – цінності проявляються у комунікативній культурі педагога, рівнях педагогічного спілкування, педагогічної взаємодії.

Особливим чином в освітньому просторі повинен бути представлений світ педагогічної культури. В теорії і на практиці важливо реалізувати головні ідеї української етнопедагогіки, народної педагогіки, класичної педагогічної спадщини, професійні аксіологічні орієнтації, позитивні цінності, індивідуальні здібності: спілкування, взаємопорозуміння, творчу спрямованість. Імовірно, такий підхід може привести до розвитку природи багатогранних людських відносин, складної діалектики душі.

У той же час типовим недоліком залишається відсутність інтегративного підходу до формування педагогічної культури як цілісного особистісного новоутворення. У традиційних моделях педагогічної освіти увага концентрується насамперед на формуванні суми відповідних знань, відношень, діяльності й недостатньо береться до уваги розвиток аксіологічної основи педагогічної культури майбутніх фахівців. Більше того, у педагогічній теорії та практиці взаємозв'язки між педагогічною освітою й загальнолюдськими цінностями залишаються фактично невивченими.

У аспекті "особистість-соціум (учні, батьки, колеги, представники громадськості)" – цінності проявляються у вмінні гармонізувати стосунки з довкіллям на основі сформованої "Я" – концепції та системи психологічного захисту.

У зв'язку з цим у процесі професійно-педагогічної підготовки мають актуалізуватися різноманітні аксіологічні орієнтири у духовно прагматичній системі ставлення людини до самої себе, до інших людей, до природи. При цьому майбутнім фахівцям не просто пред'являються певні цінності, але і створюються умови для спільного з студентами їх відкриття (розуміння і переживання), що є найважливішою психологічною базою створення рефлексивного середовища на заняттях.

Аналіз досліджень доводить, що вирішальний вплив на розвиток ціннісних орієнтацій особистості майбутнього вчителя мають умови, за яких:

– цілі професійної підготовки вчителя підпорядковані аксіологічному імперативу;

– зміст професійно-педагогічної підготовки відображає історичні і сучасні цінності педагогічної дії;

– процес професійної підготовки вчителя базується на аксіологічних складових і підпорядковується логіці ціннісної сфери особистості;

– технології професійно-педагогічної підготовки є стимулами опанування

аксіологічного потенціалу змісту освіти;

– аксіологічні цінності характеризують життєву позицію вчителя і реалізуються у педагогічній дії [5].

Отже аналізуючи різні грані професійної педагогічної діяльності можна виявити ціннісно-смислові орієнтири, які слід враховувати у моделюванні професійно-педагогічної підготовки фахівців.

Висновки. Таким чином, сутність аксіологічного підходу до професійно-педагогічної підготовки фахівців полягає в актуалізації: 1) "базових" педагогічних цінностей; 2) "цінності" (значимості і важливості) професійно-педагогічної діяльності, що проявляється у актуальних вимогах до особистості вчителя; 3) опорних "точок" для аксіологізації професійно-педагогічної підготовки, що передбачає розкриття професійно-педагогічної діяльності крізь призму "багатовекторної" ціннісно-функціональної моделі. Векторні лінії моделі утворюються в результаті аналізу різних аспектів професійно-педагогічної діяльності: "освітнє середовище – інформаційний простір", "професійна спрямованість – мотиви", "педагогічна діяльність – педагогічна творчість", "спілкування – взаємодія", "особистість – соціум".

Перспективи подальших досліджень полягають у обґрунтуванні моделі аксіологізації професійно-педагогічної підготовки фахівців.

Використана література:

1. Бадюл С. Професійно-педагогічні цінності як психолого-педагогічна основа процесу становлення майбутнього вчителя початкових класів. *Рідна школа*. 2002. № 6. С. 14-15.
2. Всемирная энциклопедия: Философия / главн. научн. ред. и сост. А. Грицанов. Москва : АСТ, Мн. : Харвест, Современный литератор, 2001. 1312 с.
3. Сластенин В. А., Чижакова Г. И. Введение в педагогическую аксиологию : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. Москва : Издательский центр "Академия", 2003. 192 с.
4. Стрельніков В. Розвиток особистісних смислів та ціннісних орієнтацій педагога. *Шлях освіти*. 2001. № 2. С. 11-13.
5. Ткачова Н. О. Аксіологічний підхід до організації педагогічного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі : монографія. Луганськ : ЛНПУ імені Т. Г. Шевченка; Харків : Вид-во "Каравела", 2006. 300 с.
6. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. Москва : Политиздат, 1981. 590 с.

References:

1. Badiul S. Profesiino-pedahohichni tsinnosti yak psykholoho-pedahohichna osnova protsesu stanovlennia maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv. Ridna shkola. 2002. № 6. S. 14-15.
2. Vsemirnaya enciklopediya: Filosofiya / glavn. nauchn. red. i sost. A. Gricanov. Moskva : AST, Mn. : Harvest, Sovremennyj literator, 2001. 1312 s.
3. Slastenin V. A., Chizhakova G. I. Vvedenie v pedagogicheskuyu aksiologiyu : ucheb. posobie dlya stud. vyssh. ped. ucheb. zavedenij. Moskva : Izdatelskij centr "Akademiya", 2003. 192 s.
4. Strelnikov V. Rozvytok osobystisnykh smysliv ta tsinnisnykh oriientatsii pedahoha. Shliakh osvity. 2001. № 2. S. 11-13.
5. Tkachova N. O. Aksiolohichnyi pidkhid do orhanizatsii pedahohichnoho protsesu v zahalnoosvitnomu navchalnomu zakladi : monohrafiia. Luhansk : LNPU imeni T. H. Shevchenka; Kharkiv : Vyd-vo "Karavela", 2006. 300 s.
6. Filosofskij slovar / pod red. I. T. Frolova. Moskva : Politizdat, 1981. 590 s.

Гузинець Олеся. Профессионально педагогическая подготовка специалистов в контексте аксиологизации современного образования.

В ***статье*** *раскрыта сущность аксиологического похода, указано на его роль в профессионально-педагогической подготовке будущий спецмалистов. Аксиологизации определяется одним из приоритетных направлений современного этапа образовательного развитую. Это предполагает актуализацию в содержании подготовки специалиста системы ценностей с учетом необходимостиих сохранения образования и накоплення в отечественной школе и педагогической наукой традиций и опыта.*

Ключевые слова: *аксиологические приоритеты, аксиологический подход, аксиологическая парадигма, профессионально-педагогическая подготовка*

Guzinec' O. Professionally pedagogical preparation of specialists in the context of axiological of modern education.

The ***essence*** *of the axiological approach to the future teacher's professional and pedagogical training is revealed in the article. Axiologization is defined as one of the priority areas of the current stage of educational development. This implies actualization in the content of the training of the specialist of the value system, taking into account the need to preserve the values of education and accumulated by the national school and pedagogical science of traditions and experience.*

Keywords: *axiological priorities, axiological approach, axiological paradigm, vocational training.*

УДК [373.5.091.113;005.336.2]:001.8

Дарманська І. М.

ЗМІСТ НАУКОВИХ ПРИНЦИПІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті проаналізовано зміст загальних і спеціальних принципів, що мають місце в підготовці магістрантів зі спеціальності 073 "Менеджмент" галузі знань "Управління та адміністрування". До загальних принципів віднесено: комплексності (сприяє розгляду педагогічної системи формування управлінської компетентності не з позиції виконавських дій суб'єктів освітнього процесу, а з позиції існуючої системи в цілому); оптимальності (забезпечує через оцінку та порівняння вибір найбільш стратегічних підходів до формування управлінської компетентності та визначення найефективніших умов реалізації цього процесу); ієрархічності (забезпечує створення багаторівневої системи забезпечення реалізації освітнього процесу); наступності (спрямовує магістрантів не тільки на поглиблення знань, а й встановлення зв'язків із раніше отриманою інформацією); системності (дозволяє усвідомити функціонування створеної педагогічної системи як єдиного цілого об'єкта); науковості (забезпечує змістове наповнення освітнього процесу); інноваційності (сприяє розвитку надання освітніх послуг); зв'язку з життям (сприяє адаптації теоретичної інформації до практичної управлінської діяльності); неперервності (сприяє забезпеченню постійного розвитку управлінця); єдності цілей й цілеспрямованості (сприяє згуртованості учасників освітнього процесу); випереджаючого розвитку теорії щодо практики (забезпечує постійне оновлення змісту підготовки магістранта); компетентності (сприяє професіоналізації учасників освітнього процесу). До спеціальних принципів віднесено: мотивації; професійної